

За три місяці до смерті свого батька я почала викрадати предмети з його дому. Босоніж блукала кімнатами й записала речі собі в кишені. Забрала рум'яна, зубну щітку, дві надщерблені миски м'ятно-блакитного кольору для вмивання рук після їжі, баночку лаку для нігтів, пару зношених балеток з лакової шкіри та чотири вицвілі наволочки кольору старих зубів.

Після кожної крадіжки мені ставало добре. Обіцяла собі, що це востаннє. Та невдовзі потреба потягнути ще щось накочувалася на мене, мов спрага.

Я навшпиньки прокралася в батькову кімнату, ледь ступаючи на скрипучу мостину при вході. Коли він ще міг видиратися нагору сходами, це приміщення слугувало йому кабінетом, а тепер він у ньому спав. Кімната була завалена книжками, листами й пляшечками з ліками. А ще скляними яблуками, дерев'яними яблуками, нагородами, журналами і стосами паперів. Були тут обрамлені репродукції Хасуї^{*} із зображеннями храмів у сутінках та на світанні. На стіні позаду нього розпласталася пляма рожевуватого світла.

Він напівлежачи сидів у шортах на ліжку. Його голі ноги були завтовшки як руки, зігнуті, наче в коника-стрибунця.

— Привіт, Ліс, — сказав він до мене.

Поруч з ним стояв Сег'ю Рінпоче. Останнім часом, коли я приїжджала провідати батька, він завжди був тут. Цей низький бразилець

* Кавасе Хасуї — японський художник першої половини ХХ століття. — *Прим. пер.*

з іскристими карими очима був буддійським монахом із хриплим голосом та в коричневій рясі поверх круглого живота. Ми звертали-ся до нього на звання, а не на ім'я. Деякі тибетські святі мужі тепер народжуються на Заході, наприклад, у Бразилії. Мені він *не здавався* святим — він не був якимсь відстороненим чи недосяжним. Поруч гуділи моторчик і помпа на пакеті внутрішньовенного харчування, трубочка з якого зникала під батьковими простирадлами.

— Добре було би торкатися його ніг, — сказав Рінпоче й поклав руки на батькову ступню на ліжку. — Отак.

Я не зрозуміла — це добре для батька, для мене чи для нас обох.

— Гарзд, — сказала я й узяла другу його ногу в товстій шкарпетці, хоч мені було дивно. Я спостерігала за батьковим лицем, бо його гримаси болю й злоби були схожі на намагання всміхнутися.

— Як добре, — сказав батько і заплющив очі.

Мій погляд ковзнув на комод поруч з ним та полички в іншій частині кімнати — я шукала предмети, яких мені хотілося б, хоч і знала, що не посмію нічого вкрасти в нього під носом.

Поки батько спав, я блукала будинком у пошуках невідомо чого. На дивані у вітальні сиділа медсестра зі складеними на колінах руками й прислухалася, чи батько не кличе по допомогу. Дім занурився в тишу, звуки стихли; білі стіни стояли, вкриті вм'ятинами, наче диванні подушки. Теракотова підлога студила п'яти, окрім тих місць, де сонце нагріло її до температури шкіри.

У ванній у шафці над умивальником, де колись лежав потріпаний примірник Бгаґават-Ґіти, я знайшла пляшечку дорогого трояндового спрею для обличчя. Я замкнула за собою двері, вимкнула світло, сіла на туалетне сидіння, приснула спреєм і заплющила очі. На мене опустилися його краплини, прохолодні й священні, наче в лісі чи древньому кам'яному храмі.

Також там стояв сріблястий тюбик з блиском для губ, зі щіточкою на одному кінці та крутним механізмом, який випускає блиск прямисінько на щітку, на другому. Кров з носа, він мав бути моїм. Я запхала тюбик у кишеню, щоб забрати із собою в однокімнатну квартиру на Ґрінвіч-Віллідж, де жила зі своїм партнером, бо точно знала, наскільки можливо було точно знати, що цей блиск для губ

довершить моє життя. Поміж тим, щоб не потрапити на очі економці, братові, сестрам і мачусі; щоб мене не піймали на крадіжках і не образили тим, що не визнають мене і не відповідають на мої привітання; а також після збризування спреєм у темному туалеті, аби перестати почуватися примарою, — бо у краплинках опадаючого спрею я знову відчула власні обриси, — намагання провідати хворого батька в його кімнаті перетворилися на тягар і незручність.

Останній рік я приїжджала до нього на вихідних десь раз на місяць.

Я здалася й більше не чекала грандіозного примирення, як показують у фільмах, але прилітати не перестала.

Між візитами я бачила свого батька по цілому Нью-Йорку. Бачила в кінотеатрі *точнісінько* його вигин шиї до щелепи і вилиць. Бачила, коли бігала вздовж річки Гудзон узимку, — він сидів на лавці й дивився на пришвартовані судна; у метро дорогою на роботу, як він заховався в натовпі на платформі. Худорляві чоловіки з оливковою шкірою, делікатними пальцями, тонкими зап'ястями, щетинистими підборіддями, які під певним кутом мали точно такий вигляд, як у батька. З клубком у горлі мені щоразу доводилося підходити ближче й перевіряти, хоч я і знала, що це не може бути батько, бо він лежить хворий у Каліфорнії.

До цього, протягом тих років, коли ми майже не спілкувалися, я всюди бачила його фото. Ці світлини були для мене дивним потрясінням: схожим на те, коли раптом помічаєш себе у дзеркалі в іншому кінці кімнати й думаєш, що це хтось інший, а тоді усвідомлюєш, що це твоє лице. Так і він дивився із журналів, газет та екранів, хоч би в якому місті я була. *Це мій батько, цього ніхто не знає, але це правда.*

Перш ніж попрощатися, я ще раз зайшла в туалет, щоб збризнутися спреєм. Він був натуральний, а це означало, що через кілька хвилин утрачав свій гострий трояндовий запах і ставав смердючим, як болото, хоча тоді я цього не відчувала. Коли я зайшла в його кімнату, батько саме зводився на ноги. Я дивилася, як він згріб ноги однією рукою, другою сперся на узголів'я й повернувся на дев'яносто гра-

дусів, а тоді обома руками переклав ноги на край ліжка і спустив на підлогу. Коли ми обіймалися, я відчула його хребці й ребра. Від батька пахнуло затхлістю і лікарняним потом.

— Я скоро приїду, — сказала я.

Ми розняли обійми, і я рушила до виходу.

— Лісо?

— Що?

— Ти пахнеш туалетом.

ХІПІ

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

До мого семиліття ми з матір'ю переїжджали тринадцять разів. Орендували житло неофіційно — мешкали то в умебльованих спальнях у друзів, то в тимчасово суборентованих приміщеннях. Останнє з таких місць стало непридатним для життя, коли хтось без попередження продав наш холодильник. Наступного дня мати зателефонувала батькові, попросила грошей, і він збільшив аліменти на 200 доларів щомісячно. Ми знову переїхали — цього разу у квартиру на першому поверсі невеликої прибудови до будинку на Ченнінг-авеню в Пало-Альто. То було перше місце, яке мати орендувала на своє ім'я. І воно було саме для нас.

Темно-коричневий будинок попереду нашої квартири був зразком традиційного для Західної Америки ХХ століття ремісничого стилю. Він стояв, запилюжений плющем там, де міг би бути газон, і з двома зігнутими дубами, що майже торкалися землі. Простір між деревами й плющем був затягнутий павутинням, на якому збирався пилок, що саяв на сонці яскраво-білим. З вулиці й не скажеш, що за будинком сховався багатоквартирний дім.

До цього ми жили в сусідніх містечках — Менло-Парк, Лос-Алтос, Портола-Веллі, — але саме Пало-Альто став, зрештою, нашим домом.

Тутешня земля була чорна, волога й пахуча; під камінням я знаходила червоних жучків, рожевих та попелястих хробаків, тонких стоніжок і синювато-сірих мокриць, які скручуються в колючі кульки, коли їх торкаєшся. Повітря пахло евкаліптом і розігрітою землею, вологістю і скошеною травою. Місто поділене навпіл залізнич-

ними коліями, поруч з якими — Стенфордський університет з його величним овальним газоном та декорованою золотом капицею в кінці обсадженої пальмами дороги.

У день переїзду мати залишила авто на стоянці, й ми занесли всередину свої пожитки: кухонне приладдя, матрац з металевим каркасом, письмовий стіл, крісло-гойдалку, лампи, книжки.

— Ось чому кочовики не доводять справ до кінця, — сказала мама, з натугою тягнучи коробку крізь двері; її волосся розкуйовдилось, а руки були поцятковані білою ґрунтовкою, — вони ніде не затримуються надовго, щоб можна було створити щось вартісне.

Вітальня мала скляні розсувні двері, що вели до невеликого ганку. За ганком простягалася смуга сухої трави й будяків, росли дуб і фігове дерево, обоє миршаві, а також ряд бамбукової тростини. Мати казала, що тільки-но вона вкорениться, її вже не позбутися.

Коли ми закінчили заносити речі, мати стала руки в боки, й ми разом окинули кімнату поглядом: навіть з усіма нашими пожитками вона здавалася порожньою.

Наступного дня мати зателефонувала моєму батькові на роботу й попросила допомогти.

— Зараз буде Ілейн на своєму фургоні — поїдемо до твого батька додому по диван, — сказала мама кілька днів по тому. Батько жив неподалік Саратоги, в Монте-Сіріно — околиці за півгодини їзди. Я ще ніколи не була в його домі й не чула, у якому місті він жив, — ми бачилися лише кілька разів.

Мати сказала, що коли вона зателефонувала моєму батькові, він запропонував свій зайвий диван. Але якщо не забрати його оперативно, він викине диван або передумає. І хто знає, коли ще ми матимемо можливість скористатися фургоном Ілейн?

Я вчилася в першому класі з двійнятами Ілейн, хлопчиком і дівчинкою. Ілейн була старшою за мою матір і мала чорне кучеряве волосся, що розсипалося пасмами й за певного освітлення створювало ореол довкола голови. Моя мати була молода, чуттєва й просвітлена, без чоловіка, будинку й сім'ї, які були в Ілейн. Натомість у матері була я, і в мене було два завдання: перше — захищати її, щоб вона могла захищати мене; друге — шліфувати її й підштов-

хувати, щоб вона могла давати собі раду зі світом — як наждаком зачищають поверхню, щоб краще трималася фарба.

— Ліворуч чи праворуч? — раз за разом запитувала Ілейн. Вона поспішала — мала встигнути до лікаря. У моєї матері дислексія, але вона стверджувала, що не тому відмовилася користуватися картами. А тому, казала вона, що карти вшиті в неї, і вона може знайти дорогу до будь-якого місця, де вже була, навіть якщо на це піде кілька неправильних поворотів. Утім ми часто збивалися з дороги.

— Ліворуч, — сказала вона. — Ні, праворуч. Стривай. Гарзд, ліворуч.

Ілейн уже трохи дратувалася, але мати не попросила вибачення. Вона вела себе так, ніби з рятівниками належить поводитися на рівних.

Сонце помережило мої ноги. Повітря було вологе й густе і щипало носа гострим запахом лавра й глини.

Горби в містечках довкола Пало-Альто виникли внаслідок підземних зсувів і тертя плит одна до одної.

— Ми, певно, десь біля лінії розлому, — сказала мати. — Якби зараз почався землетрус, нас би затягнуло.

Ми знайшли потрібну дорогу, а потім і обсажену деревами підїзну алею, що впиралася в газон. Кружок яскраво-зеленої трави з тонкими пагонами — схоже, моїм ногам було би на ньому м'яко. Будинок мав два поверхи, гостроверхий дах і темну черепицю на фоні білого тинька. У видовжені вікна струменіло світло. Саме такі будинки я малювала на чистих аркушах.

Ми подзвонили у двері й стали чекати, але ніхто не вийшов. Мати шарпнула дверну ручку.

— Замкнено, — сказала вона. — Дідько. Закладаюся, його не буде. Вона обійшла дім, позаглядала у вікна, пошарпала задні двері.

— Замкнено! — раз за разом гукала вона.

А я щось не була певна, що це його дім.

Мати повернулася й поглянула вгору на вікна, до яких було не дістати.

— Я спробую через них, — сказала вона.

Мати ступила на головку поливальної системи, потім на водостічну трубу, схопилася за підвіконня і витягнулася вздовж стіни.

Прилаштувала руки й ноги наново, глянула вгору і підтягнулася ще вище.

Ми з Лейн спостерігали. Я страшенно боялася, що вона впаде.

Мій батько мав підійти до дверей і запросити нас усередину. Може, він показав би нам інші меблі, які йому не потрібні, і запросив би приїхати ще раз.

А натомість моя мати дерлася по будинку, наче злодюжка.

— Ходімо звідси, — крикнула я. — Не думаю, що нам можна тут бути.

— Сподіваюся, у нього нема сигналізації, — сказала мати.

Вона дотяглася до карниза. Я затамувала подих в очікуванні виття сирени, але ніщо не порушило тиші. Вона скинула засув вікна, воно скрипнуло й відчинилося, і мати зникла в ньому — спершу одна нога, потім друга, а за кілька секунд виринула в сонячному світлі на порозі.

— Ми всередині! — сказала вона.

Я заглянула у двері: на дерев'яній підлозі та високій стелі відбилося світло. Прохолодні й просторі кімнати. Того дня — і пізніше також — батько асоціювався мені з клаптями світла з великих вікон, тінями в кутках кімнат і затхлим солодким запахом цвілі й ладану.

Мати й Лейн узяли диван і винесли його у двері та східцями вниз.

— Він не такий уже й важкий, — сказала мати.

Вона попросила мене відійти вбік. Ляна оббивка грубого плетіння трималася на товстій рамі з пальмового волокна. Подушки кремового кольору були всипані яскравими ситцевими квітами червоного, помаранчевого й блакитного кольору; я роками потім колупала краї пелюсток, намагаючись зачепитися нігтями за пофарбовані кінчики.

Лейн з матір'ю рухалися швидко й зосереджено, ніби сердилися, і в матері із хвостика вивалилося пасмо волосся. Після того як запхали диван у фургон, вони повернулися в будинок і винесли крісло й оттоманку з того самого комплекту.

— Ну все, поїхали, — сказала мати.

На задньому сидінні було зайнято, тому я сіла спереду їй на коліна.

Мати й Лейн почувалися окриленими. Вони роздобули меблі, й Лейн встигає до лікаря. Я ж стривожилася і розхвилювалася:

бути в цю секунду з нею, бачити свою матір задоволеною й радісною.

Лейн повернула з під'їзної алеї на дорогу з двома смугами. За якусь мить нам назустріч промчали дві машини з копами.

— Можливо, вони за нами! — сказала Лейн.

— Ми могли потрапити до в'язниці! — сказала мати зі сміхом.

Я не розуміла її безпечності. Якби нас забрали у в'язницю, то розлучили б. Наскільки я розуміла, дітей і дорослих не тримали в одних камерах.

Наступного дня зателефонував мій батько.

— Ей, ти що, вдерлася в мій дім і винесла диван? — запитав він. І розсміявся.

Він сказав, що в домі стояла беззвучна сигналізація. Вона спрацювала в поліцейському відділку, і чотири автомобілі з копами примчали до будинку, щойно ми звідти поїхали.

— Ага, — сказала вона з удаваною хоробрістю.

Ще багато років мене жахала думка про беззвучну сигналізацію і те, як близько ми були до небезпеки й не усвідомлювали її.

Мої батьки познайомилися у старшій школі Homestead у Купертіно, штат Каліфорнія, навесні 1972-го, коли він учився в останньому класі, а вона — у передостанньому. По середах допізна вона з друзями працювала над створенням учнівського анімаційного фільму. Одного вечора мій батько підійшов туди, де вона стояла й чекала своєї черги рухати пластилінові фігурки, та вручив їй роздруковану ним сторінку слів пісні Боба Ділана «Sad-Eyed Lady of the Lowlands».

— Повернеш, коли завершиш, — сказав він.

Він приходив вечорами, коли вона бувала там, і тримав свічки, щоб між дублями вона могла малювати.

Того літа вони поселилися разом у будиночку на краю Стівенс-Кенйон-роуд, за оренду якого мій батько платив з грошей, зароблених продажем так званих блакитних коробок, які він виготовляв зі своїм другом Возом. Воз був інженером, на кілька років старшим за мого батька, сором'язливим та палким, з темним волоссям. Вони познайомилися в клубі техніків, стали друзями й колегами, а пізніше разом заснували Apple. «Блакитні коробки» видавали тони, завдяки яким можна було безкоштовно й нелегально здійснювати телефонні дзвінки. Батько й Воз знайшли в бібліотеці книжку, видану телефонною компанією, з поясненням цілої системи та точними серіями тонів. Ви підносите коробку до телефонної трубки, вона видає тон, і телефонна компанія з'єднує вас з будь-яким номером на планеті. Власники того будинку тримали агресивних кіз, тож коли мої батьки приїжджали додому на авто, батько розганяв кіз,

поки мати бігла до входу, або ж він підбігав до її дверцят і відносив її на руках.

Батьки моєї мами на той час уже розлучилися; її мати була психічно нездоровою та неймовірно жорстокою. Моя мати кочувала між домами своїх батьків; її тата часто не було вдома, бо він їздив у відрядження. Материн батько не схвалював того, що мої батьки живуть разом, але не пробував їм перешкодити. Батьків батько, Пол, страшенно розлютився з цього приводу, а от його мати, Клара, була доброю — вона єдина з батьків прийшла якось повечеряти з ними. Вони подавали суп із бляшанки, спагеті й салат.

Восени мій батько поїхав у Рід-коледж у штаті Орегон, де провчився близько шести місяців, після чого кинув навчання. Вони з матір'ю розійшлися. За її словами, вони мало спілкувалися про стосунки і розставання, тож вона почала зустрічатися з кимось іншим. Коли він зрозумів, що вона його покинула, то так засмутився, казала мати, що не міг ходити, а просто завалювався вперед. Я здивувалася, коли дізналася, що це вона його покинула, і пізніше думала, чи не був цей розрив причиною його мстивого ставлення до неї після мого народження. Мати розповідала, що він тоді вештався без цілі, покинув коледж і сумував за нею навіть тоді, коли вона була поруч.

І мати, і батько побували в Індії, окремо одне від одного. Він подорожував країною шість місяців, вона — рік після його повернення. Пізніше він розповідав мені, що поїхав в Індію, щоб зустрітися з гуру Нім Каролі Бабою, але коли він прибув туди, гуру вже помер. Батькові дозволили на кілька днів зупинитися в ашрамі, де жив гуру. Йому виділили білу кімнату, де не було нічого, крім ліжка й примірника книжки «Автобіографія йога»^{*}.

Два роки по тому, коли мій батько і Воз тільки-но заснували компанію Apple, мої батьки знову зійшлися й жили в темно-коричневому будинку в стилі ранчо в Купертіно, разом із чоловіком на ім'я Деніел, який також працював в Apple з моїми батьками. Мати працювала у відділі пакування. Не так давно вона прийняла рішення покинути все це міщанство, а заразом і мого батька, який був

* «Автобіографія йога» — життєпис йога Парамаганса Йогананда (опублікований уперше в 1946-му), який познайомив Західний світ з медитацією і йогою. — Прим. пер.